

คู่มือแนวทางบริการสุขภาพที่เป็นมิตร

สำหรับวัยรุ่นและเยาวชน

คลินิกวัยใส อำเภอตากคลี

ชมรมวัยใสโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านจันเส

เป็นศูนย์ที่เป็นมิตรสำหรับเยาวชน ให้บริการเยาวชนอายุ 10-24

ด้วยบริการเยี่ยมตามเขตที่ถูกตั้งคณะกรรมการ
บริการ ให้ทั้งบริการและมีการส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่น และป้องกันทางสังคมใน
สุขภาพทั่วไป

เพศศึกษา การคุมกำเนิด
อนามัยเจริญพันธุ์ และ การวางแผนครอบครัว

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

โภชนาการ

สุขภาพจิต

1663

ให้บริการ ทุกวัน เวลา 08.00-17.00 น.
ศูนย์บริการ 056-339195 โทรคมนาคมส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านจันเส
089-7020239 โทรคมนาคมส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านจันเส

สายด่วน 1663 (ด่วนสุขภาพ) สายให้คำปรึกษาทางจิต และ จิตเวช (ไม่ฟรี)

คุณลักษณะของบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน

บริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (Youth Friendly Health Services : YFHS) มีความหมายสั้น ๆ คือ บริการสุขภาพที่ตอบสนองความต้องการของวัยรุ่นและเยาวชน องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ได้สรุปคุณลักษณะ YFHS ประกอบด้วย

1. นโยบายที่เป็นมิตร เป็นไปตามสิทธิของวัยรุ่นและเยาวชนในข้อกำหนดของสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิ ของเด็ก และคำประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง คำนึงถึงความต้องการพิเศษ ที่แตกต่างกันของกลุ่มประชากร รวมถึงกลุ่มประชากรที่ด้อยโอกาส ไม่มีการจำกัดบริการสุขภาพด้วยเหตุผลทางเพศ ความทุพพลภาพ เชื้อชาติ ศาสนา หรืออายุ ให้ความสนใจเป็นพิเศษในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ รับรองความเป็นส่วนตัวและส่งเสริม ความรับผิดชอบต่อตนเอง ดังนั้นวัยรุ่นและเยาวชนสามารถให้คำยินยอมการรักษา ด้วยตนเองได้ให้บริการ สุขภาพโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรือมีค่าใช้จ่ายที่วัยรุ่นและเยาวชนสามารถจ่ายได้
2. กระบวนการให้บริการที่เป็นมิตร การลงทะเบียนที่ง่ายและปกปิด รวมทั้งสามารถเก็บและค้นข้อมูล ย้อนหลังได้ระยะเวลาการรับการรักษาสั้น และมีระบบส่งต่อที่รวดเร็ว (ในกรณีที่เป็น) สามารถ ให้การปรึกษา ได้ทั้งในกรณีที่มีและไม่มีอาการนัดหมาย
3. ผู้ให้บริการที่เป็นมิตร มีสมรรถนะทางเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นและเยาวชน และสามารถ ให้บริการ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาและดูแลในส่วนที่เกี่ยวข้องตามสภาพแวดล้อมเป็นรายบุคคล มี ทักษะ ในการติดต่อสื่อสาร มีแรงจูงใจและสิ่งผลักดัน เข้าถึงง่าย ไว้วางใจได้อุทิศเวลาให้กับผู้รับบริการหรือผู้ป่วย อย่างเพียงพอ ให้ความสนใจผู้รับบริการเป็นอย่างดีให้บริการทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ให้ข้อมูลและ การ สนับสนุนพร้อมทั้งเสนอทางเลือก ให้วัยรุ่นและเยาวชนสามารถเลือกสิ่งที่ตรงกับความต้องการ ได้อย่าง เหมาะสม
4. ทีมสนับสนุนบริการที่เป็นมิตร เข้าใจและคำนึงถึงการให้บริการวัยรุ่นและเยาวชนแต่ละคนอย่าง เท่าเทียมกัน มีสมรรถนะ แรงจูงใจและการสนับสนุนที่ดี
5. สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย เดินทางสะดวก และมี รูปแบบที่วัยรุ่นและเยาวชนต้องการ เวลาให้บริการที่สะดวกเหมาะสมกับวัยรุ่นและเยาวชน สถานที่ มีความ เป็นส่วนตัวและไม่ทำให้สังคมและชุมชนมองในแง่ลบ มีเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ข้อมูล ความรู้แก่ผู้รับบริการ

6. วิทยุรุ่นและเยาวชนมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับบริการและสิทธิของตน เพื่อกระตุ้นวิทยุรุ่น และ เยาวชนให้เคารพสิทธิของผู้อื่น เพื่อมีส่วนร่วมในการประเมินบริการรวมถึงประเมินสื่อให้ความรู้

7. มีการสื่อสารกับชุมชนและชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมคุณค่าของบริการสุขภาพสำหรับวิทยุรุ่นและ เยาวชน เพื่อกระตุ้นให้ครอบครัวและชุมชนสนับสนุนบริการ

8. การบริการเชิงรุกและสัมพันธ์กับบริการด้านอื่นโดยวิทยุรุ่นและเยาวชนในชุมชน เพื่อเพิ่มความ ครอบคลุม และการเข้าถึงบริการ

9. การบริการที่เหมาะสมและครบวงจร บริการด้านกาย จิต อารมณ์สังคม และพัฒนาการของวิทยุรุ่น และ เยาวชน มีบริการดูแลสุขภาพครบวงจรและมีการดูแลต่อเนื่อง รวมถึงบริการส่งต่อ ลดขั้นตอน ที่ไม่ จำเป็น

10. การบริการสุขภาพที่มีประสิทธิผล มีข้อมูลจากการศึกษาวิจัยและคู่มือในการปฏิบัติงาน มี เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และบริการพื้นฐานที่จำเป็น มีกระบวนการปรับปรุงคุณภาพบริการ

11. การบริการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารและข้อมูลค่าใช้จ่ายสำหรับ แหล่งทรัพยากรต่าง ๆ มีระบบการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสาร

วัตถุประสงค์

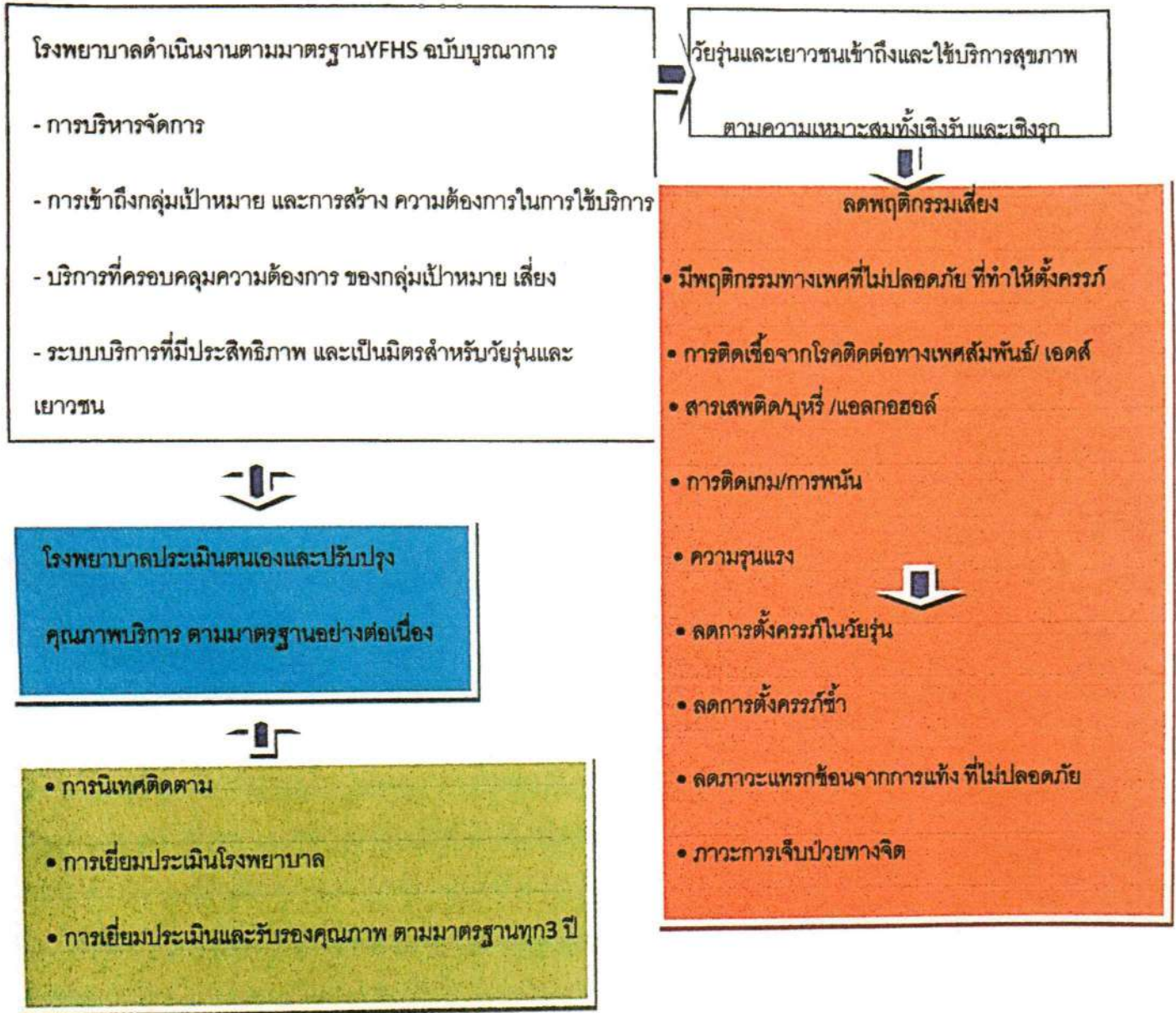
1) เพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตร สำหรับวิทยุรุ่นและเยาวชน รวมทั้งใช้ในการ ประเมินตนเองและพัฒนาคุณภาพบริการอย่างต่อเนื่อง

2) เพื่อใช้สื่อสารกับผู้เยี่ยมประเมินจากภายนอกให้สามารถวางแผนการเยี่ยมประเมินและให้ ข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนาต่อไป

3) เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับผู้นิเทศระดับกรม ระดับเขต ระดับจังหวัด ในการติดตามพัฒนา โรงพยาบาล/ สถานบริการสาธารณสุขให้ดำเนินงานจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวิทยุรุ่นและเยาวชน

กรอบแนวคิดมาตรฐาน YFHS ฉบับบูรณาการ

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้ใช้มาตรฐาน กลุ่มเป้าหมายหลักที่ใช้มาตรฐานฯ นี้คือ ผู้บริหารโรงพยาบาล ผู้ให้บริการ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ที่อยู่ในโรงพยาบาล/สถานบริการสาธารณสุขทั้งภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ กลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ได้แก่ ผู้บริหารและผู้นิเทศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจทั่วไป

2. ผู้ได้รับประโยชน์กลุ่มเป้าหมายของการใช้มาตรฐานฯ คือวัยรุ่นและเยาวชน อายุ 10 - 24 ปี ทั้งที่อยู่ในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษาชนบทห่างไกลชุมชนแออัดสถานประกอบการกลุ่มหลากหลายทางเพศ เด็กเร่ร่อน เด็กด้อยโอกาส หญิงบริการที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น รวมทั้งเด็กพิเศษ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ของการบริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน ดังนี้

1. วัยรุ่นเข้าถึงสถานบริการได้อย่างมั่นใจ ง่าย สะดวก มีความเป็นมิตร รักษาความลับ และความเป็นส่วนตัว มีบริการที่ครอบคลุมความต้องการ แก้ไขปัญหาอย่างเป็นองค์รวม ครบวงจรและอย่างต่อเนื่อง

2. มีความรู้ในการดูแลตนเอง รู้สิทธิการเข้าถึงบริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์และมีทัศนคติที่ดีในการใช้ชีวิตทุกด้าน

3. มีทักษะชีวิตมีภูมิคุ้มกันด้านสุขภาพและมีพฤติกรรมสุขภาพที่ลดพฤติกรรมเสี่ยง (ทางเพศ สารเสพติด บุหรี่ แอลกอฮอล์การติดเกม การพนัน ความรุนแรง) และก้าวผ่านช่วงสำคัญของชีวิตได้

4. วัยรุ่นมีภาวะสุขภาพที่ดีในเรื่อง กาย จิต และสังคม เหมาะสมตามวัย ลดปัญหาสุขภาพ ในเรื่อง

4.1 การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและการตั้งครรภ์ซ้ำ

4.2 ภาวะแทรกซ้อนจากการแท้งที่ไม่ปลอดภัย

4.3 โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์

4.4 ภาวะการเจ็บป่วยทางจิต องค์ประกอบของมาตรฐาน

องค์ประกอบของมาตรฐาน

องค์ประกอบที่ 1. การบริหารจัดการ จุดมุ่งหมายของมาตรฐาน คือ มีกรอบทิศทางดำเนินงานชัดเจน การนำองค์กรและกำหนดทิศทางโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีการประชุมติดตามอย่างสม่ำเสมอ และมีการปรับปรุง แก้ไข จนเกิดนวัตกรรม รวมทั้งสิ่งสนับสนุนที่เพียงพอ องค์ประกอบย่อยคือ

1.1 วิสัยทัศน์พันธกิจ และนโยบายที่มุ่งไปสู่ระบบบริการสุขภาพสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน

1.2 มีคณะกรรมการ/คณะทำงานเฉพาะที่รับผิดชอบผลักดันขับเคลื่อนการจัดบริการสุขภาพสำหรับวัยรุ่น และเยาวชน

1.3 แผนปฏิบัติงาน/โครงการ/กิจกรรม

1.4 ระบบข้อมูล สารสนเทศและการจัดการความรู้

1.5 การสื่อสารภายใน

1.6 การสนับสนุนทรัพยากร

1.7 การกำกับ ติดตามและประเมินผล

องค์ประกอบที่2. การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และการสร้างความต้องการในการใช้บริการ จุดมุ่งหมายของมาตรฐาน คือ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายวัยรุ่นเยาวชนและผู้เกี่ยวข้องรับรู้ และเข้าถึงบริการ ได้หลายช่องทาง เกิดเครือข่ายผู้รับบริการ และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตร ทั้งเชิงรับและเชิงรุก องค์ประกอบย่อย ได้แก่

2.1 ภาคีเครือข่าย

2.2 การประชาสัมพันธ์

2.3 การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

องค์ประกอบที่3. บริการที่ครอบคลุมความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย จุดมุ่งหมายของมาตรฐาน คือ มีบริการเป็นองค์รวม ที่ครอบคลุมความต้องการของวัยรุ่นและเยาวชน และมีระบบเครือข่ายการดูแลต่อเนื่อง และการส่งต่อ องค์ประกอบย่อย ได้แก่

3.1 การบริการให้ข้อมูล

3.2 การให้การปรึกษา

3.3 การบริการที่ครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน รักษา และฟื้นฟู

3.4 การดูแลต่อเนื่องและการส่งต่อ

องค์ประกอบที่ 4. ระบบบริการที่มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน จุดมุ่งหมายของมาตรฐาน คือ มีระบบบริการที่เข้าถึงง่าย สะดวก ความเป็นส่วนตัว และวัยรุ่น มีความพึงพอใจ โดยผู้ให้บริการที่มีทัศนคติที่ดีต่อวัยรุ่นและเยาวชน องค์ประกอบย่อย ได้แก่

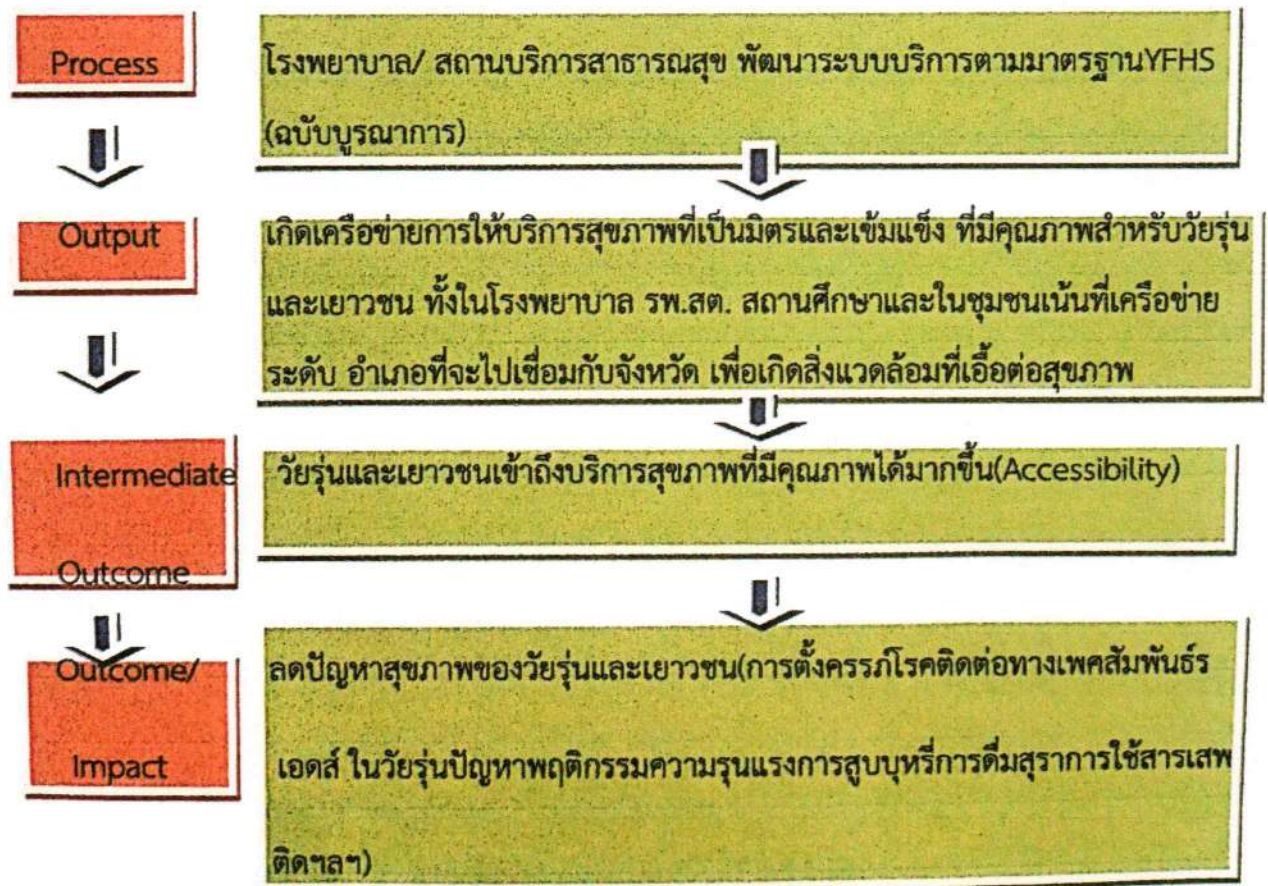
4.1 ระบบบริการ

4.2 สถานที่ให้บริการ

4.3 บุคลากรผู้ให้บริการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

หลังจากโรงพยาบาล/สถานบริการสาธารณสุข พัฒนาระบบบริการตามมาตรฐาน YFHS (ฉบับบูรณาการ) แล้วคาดว่าจะเกิดกระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ผลกระทบที่สำคัญดังแสดงต่อไปนี้

บรรณานุกรม

กองอนามัยการเจริญพันธุ์กรมอนามัย. รายงานการประเมิน “มุมเพื่อนใจวัยรุ่น” (Evaluation of Friend Corner Project); 2548.

กิตติพงศ์แห่งแจ้ง,สายพิณ คูสมิทธิ. มาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน และแบบประเมินตนเอง. พิมพ์ครั้งที่1. นนทบุรี: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์กรมอนามัย และกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ(UNFPA); 2552.

กิตติพงศ์แห่งแจ้ง, สายพิณ คูสมิทธิ. คู่มือการเยี่ยมสำรวจและประเมินโรงพยาบาลตามมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน.นนทบุรี: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์กรมอนามัย; 2555.

ดวงสมร บุญผดุง. การเยี่ยมแนวใหม่โดยการผสมผสานมิติจิตใจกับมาตรฐาน.เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ “พัฒนาศักยภาพผู้ประเมินและรับรองโรงพยาบาลตามมาตรฐานYFHS ฉบับบูรณาการ” ; วันที่15-17 ธันวาคม2557 ณ โรงแรมดวงตะวัน เชียงใหม่. (เอกสารอัดสำเนา)

ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล, สตรีรัตน์รุจิระชาคร, ไอยรดา มารีย์อัมมัน. คู่มือแนวทางการจัดสุขภาพวัยรุ่น แบบบูรณาการตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข: กรมควบคุมโรค กรมอนามัย กรมสุขภาพจิต; 2556.

ยุพา พูนขำ, สมศักดิ์สุทัศน์วรวิฑู, รุจิรา วัฒนายิ่งเจริญชัย.คู่มือแนวทางการดำเนินงาน “คลินิกวัยรุ่น”. นนทบุรี: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์กรมอนามัย และกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ(UNFPA); 2554.

ยุพา พูนขำ.YFHS: ความก้าวหน้าที่ทำหาย. เข้าถึงได้ที่

http://rh.anamai.moph.go.th/all_file/yfhs/yfhs_54/5_progressive_challenge.pdf (1 กรกฎาคม 2552)

วิโรจน์อารีย์กุล. การดูแลสุขภาพและการให้คำแนะนำวัยรุ่น(Adolescent Health Care and supervision). กรุงเทพมหานคร: กองกุมารเวชกรรม วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า; 2553.

สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล. มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ ฉบับเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติครบ60 ปี. พิมพ์ครั้งที่1.นนทบุรี: บริษัทหนังสือดีวัน จำกัด;2551

การให้บริการในคลินิก

คลินิกบริการเป็นมิตรกับวัยรุ่นและเยาวชน

Youth Friendly Health Services (YFHS)

วิสัยทัศน์

ให้บริการด้านการส่งเสริมสุขภาพ และอนามัยเจริญพันธุ์กับวัยรุ่นและเยาวชน อย่างมีคุณภาพและเป็นมิตร เพื่อให้มีรักอย่างปลอดภัย

พันธกิจ

1. พัฒนารูปแบบการให้บริการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่นและเยาวชน
2. พัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชนและภาคีเครือข่าย
3. สนับสนุนการดำเนินงานของภาคีเครือข่าย
4. ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

นโยบาย

1. จัดระบบบริการด้านสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์อย่างมีคุณภาพเป็นมิตรและอบอุ่นที่สะดวกต่อการเข้าถึงบริการ

2. ประสานบริการร่วมกับภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

บริการที่เราจัดขึ้นมาเน้นเรื่อง “ความเป็นมิตร” เป็นประเด็นหลัก ในงานจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ บริการเชิงรับ และบริการเชิงรุก

เชิงรับ

1. มีคณะทำงานชัดเจน และมีการจัดตั้งคลินิกวัยรุ่น เพื่อให้เพื่อให้บริการแก่วัยรุ่นและเยาวชนด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ ให้รู้จักใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและปลอดภัย เป็นระบบบริการที่เข้าถึงได้ง่าย และเป็นระบบกึ่ง one stop service

การบริการที่ให้

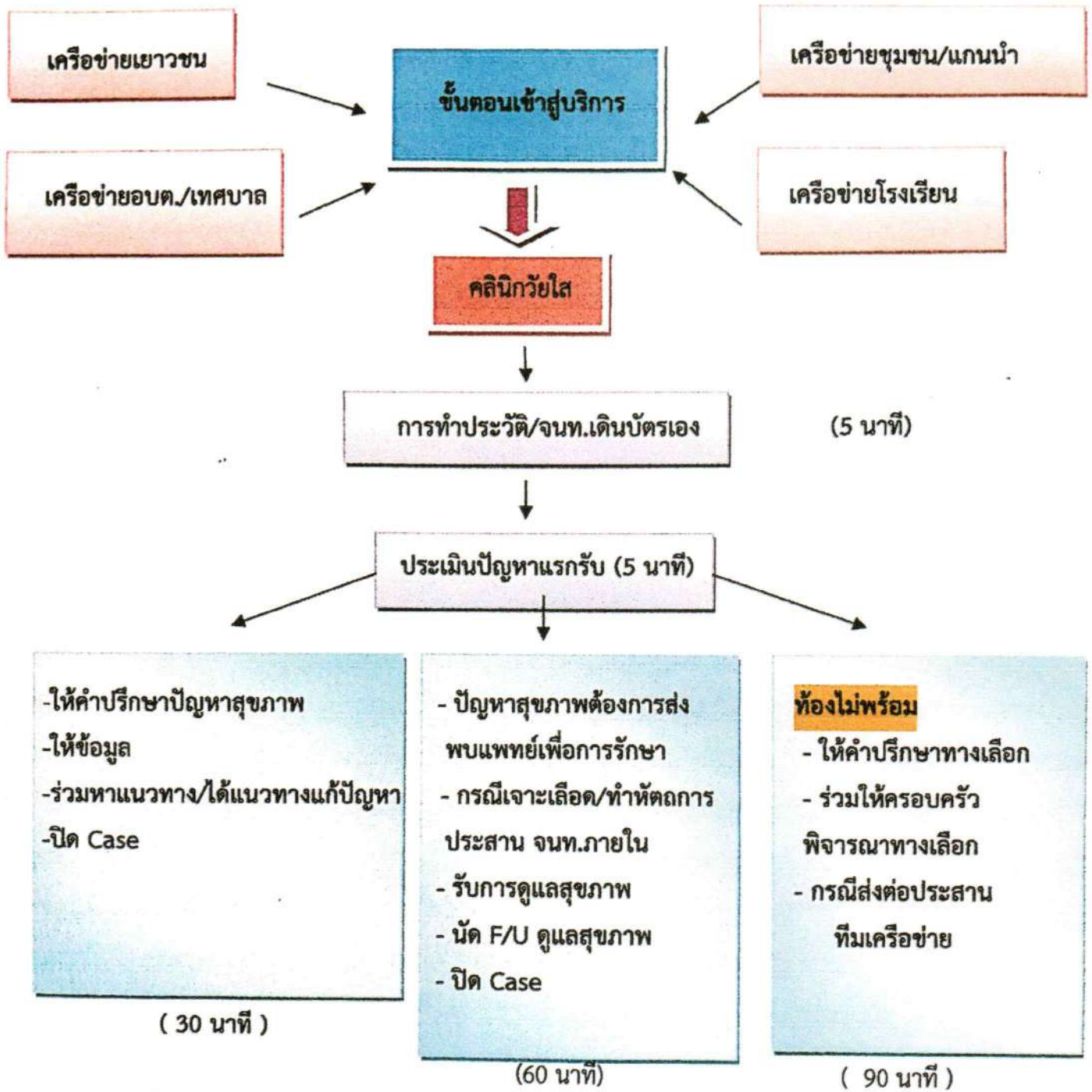
- ทดสอบสมรรถภาพทางกาย
- ประเมินคัดกรองสุขภาพวัยรุ่น
- บริการอนามัยการเจริญพันธุ์ เช่น แจกถุงยางพร้อมคำแนะนำ
- การให้การปรึกษาอย่างเป็นมิตรและอบอุ่น การให้คำปรึกษาทางเลือก
- ข้อมูลความรู้เน้นในเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่น และเด็กไทยไร้พุง

เชิงรุกเน้นการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย

- ประสานโรงเรียนเพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องอนามัยวัยรุ่นเจริญพันธุ์/เพศภาวะ/การรักษานวลสงวนตัว/ทักษะการปฏิเสธ/โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ /ยาเสพติด
- ประชาสัมพันธ์และสื่อสารโครงการสู่พื้นที่อย่างครอบคลุม
- สร้างภาคีเครือข่ายเพื่อประสานการทำงานในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนบริการเข้าถึงง่าย

หมายเหตุ : เวลาเฉลี่ยในการให้บริการ/ครั้ง 30 นาที - 90 นาที